

בראשית פרק יט

רש"י
(כח) **קייטור** - תימור של עשן טורק"א [לפיד] בלע"ז: **כבשן** -
כפירה ששורפין בה את אבנים לסיד, וכן כל כבשן שבתורה:

(כד) ויקוק המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת יקוק
מן השמים: (כה) ויהפך את הערים האל ואת כל הכפר ואת
כל ישבי הערים וצמח האדמה: (כו) ותבט אשתו מאחרי
ותהי נציב מלח: (כז) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם
את פני יקוק: (כח) וישקוף על פני סדם ועמרה ועל כל
פני ארץ הכפר וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן: (כט)
ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם
וישלח את לוט מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט:

בראשית פרק י ו פסוק יג

ויאמר אלהים לנח קח כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ:

בראשית פרק ח פסוק א

ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר
אתו בתבה ויעבר אלהים ריח על הארץ וישכו המים:

רש"י

ויזכור אלהים - זה השם מדת הדין הוא, ונהפכה למדת
רחמים על ידי תפלת הצדיקים, ורשעתן של רשעים הופכת
מדת רחמים למדת הדין, שנאמר (בראשית ו ה) וירא ה' כי
מדת רעת האדם וגו' ויאמר ה' אמחה, והוא שם מדת רחמים: **ויזכור אלהים את נח וגו'** - מה זכר להם לבהמות, זכות שלא
השחיתו דרכם קודם לכן ושלא שמשו בתיבה: **ועבר אלהים רוח** - רוח תנחומין והנחה עברה לפניו: **על הארץ** - על עסקי
הארץ: **וישכו** - כמו (אסתר ב א) כשוד חמת המלך לשון הנחת חמה:

בראשית פרק ט

(יא) והקמתי את בריתי אתכם ולא יכרת כל בשר עוד ממי
המבול ולא יהיה עוד מבול לשחת הארץ: (יב) ויאמר אלהים
זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה
אשר אתכם לדורת עולם: (יג) את קשתי נתתי בענן והיתה
לאות ברית ביני ובין הארץ: (יד) והיה בענני ענן על הארץ
ונראתה הקשת בענן: (טו) וזכרתי את בריתי אשר ביני
וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא יהיה עוד המים
למבול לשחת כל בשר: (טז) והיתה הקשת בענן וראיתה
לזכר ברית עולם בין אלהים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר
על הארץ: (יז) ויאמר אלהים אל נח זאת אות הברית אשר
הקמתי ביני ובין כל בשר אשר על הארץ:

רש"י

(יא) **והקמתי** - אעשה קיום לבריתי, ומהו קיומו, את
הקשת כמו שמסיים והולך: (יב) **לדורת עולם** - נכתב
חסר, שיש דורות שלא הוצרכו לאות לפי שצדיקים
גמורים היו, כמו דורו של חזקיהו מלך יהודה, ודורו של
רבי שמעון בן יוחאי: (יג) **בענני ענן** - כשתעלה במחשבה
לפני להביא חשך ואבדון לעולם: (טז) **בין אלהים ובין כל
נפש חיה** - בין מדת הדין של מעלה וביניכם שהיה לו לכתוב
וביני ובין כל נפש חיה. אלא זהו מדרשו כשתבא מדת הדין
לקטרג עליכם (לחייב אתכם) אני רואה את האות וזוכר:
(יז) **זאת אות הברית** - הראהו הקשת ואמר לו הרי האות
שאמרתי:

מסכת ברכות דף נד ע"ב

אמר רבי יוחנן: אפילו בשעת כעסו של הקדוש ברוך הוא
זוכר את הצדיקים, שנאמר: ויהי בשחת אלהים את ערי
הכנען ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך
ההפכה וגו'. וחומת יריחו שנבלעה - וחומת יריחו נבלעה?
והא נפלה! שנאמר: ויהי כשמע העם את קול השופר ויריעו
העם תרועה גדולה, ותפל החומה תחתיה! - כיון דפותיה
ורומה כי הדדי נינהו, משום הכי אבלעה בלועי.

עין איה (שם)

[יג] כל מדות ההנהגה האלהית המה לעולם מכוונים נגד
התהלוכה של הצדק והמוסר של קדושת הנפשות. ע"כ באשר
כדי לרומם את נפשות בני אדם אל הצדק חייב להיות
בהנהגה הריבונית רשמים קבועים על גודל. ערך הצדיקים
והשפעת ההצלחה שבאה בגללם גם לזולתם, למען יהי יסעד
מוסרי לרבים לרדוף אחר הצדק. אמנם מורא שמים, מורא
הדין ועונש הרשעים גם הם מתיקוני העולם ומבססיו. ע"כ
לפעמים יפגשו הרשמים במצב ההתנגדות, שכדי להבליט

יפה את תועבת הרשע ואחריתה הרע ראוי להרחיב ציור שלטון מדת המשפט. ולהורות בעולם שכשתמלא סאת הרשע תצא
כאש חמת ד' ותסעף פארה עד לבלי השאר שורש וענף. וכל האופן הפועל להקל ציור הפחד מהעונש ע"י סבות המזדמנות
להנצל בזכות צדיקים למשל או באופן אחר, הרי הוא נוטל ומחליש את ערך פעולת מורא הדין בעולם. אמנם הורה לנו בזה,
כי כ"כ גדלה מעלת יקרת ערך הצדיקים לפעול בידעיה זאת פעולת ההטבה על מוסר בני אדם, עד שאפילו תקטן ע"י השפעה
זו באיזה ערך מדת יראת העונש, בכ"ז תוסיף אהבת הצדקה לרגלי חשיבת הצדיקים תת פרי מוסר השובה בערך רב
יותר מערך ההחלשה המוסרית שתוכל לגרום לקשה לב ערך הגרעון של היראה מצד העונש הבא ע"י ציור אפשרות ההצלה
גם בעת הזעם ע"י איזה יחס למעשה צדיקים. ע"כ אפילו בשעת כעסו של הקב"ה, שתעודתו ודאי להקנות ציור מדת הדין
בעולם לצורך ההטבה המוסרית הכללית, הוא זוכר את הצדיקים. ופעולת מדת הדין שנחלשת ע"י זה תרויח להשפיע טובה
על המוסריות מצד אהבת הצדק והתרוממות הנפשות שבא לרגלי רשימת כבודם של צדיקים המתגלה בהנהגה אפילו בשעת
כעסו של הקב"ה, שהמגמה היחידה היא הצדקת הבריות ותיקונם המוסרי.